

Crítica literària

Parlar i escriure bé

En un primer moment, el nombre de pàgines pot espantar una mica. Però no. Veureu com és una eina amable, molt útil, amb una presentació innovadora i amb índexs finals complets. Pot ser un bon regal per a qualsevol ocasió i persona, més ara que iniciem un nou curs. Segons els autors, el llibre ha sorgit de les preguntes dels seus alumnes que no sabien on anar a trobar les respostes, i s'inspira en el *Practical English Usage* de Michael Swan un clàssic a Gran Bretanya.

És la primera gramàtica d'ús de la llengua catalana ordenada alfabèticament que permet trobar sense complicacions la solució a problemes en l'ús de la llengua per tal d'agilitzar la cerca d'un terme. Adreçada a tot tipus d'usuaris (estudiants, professors, estrangers...) també fa la diferència entre l'ús oral i escrit de la llengua de manera clara i senzilla. Entenc que no és per a especialistes sinó per a usuaris «normals» de la llengua.

Els dubtes a l'hora de fer ús de la llengua són nombrosos. Parlem i escrivim no del tot bé i val la pena esmerçar-s'hi. És una eina d'ús per a tothom, fàcilment manejable i amb exemples i explicacions senzilles d'ús corrent incorporant expressions errònies, ratllades, que

MARTA MAS i ALBERT VILAGRASA
Gramàtica catalana de la A a la Z.
Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2012, 500 pàg.

podem fer habitualment a fi de poder corregir-les. Algun exemple, el tema de les hores (aneu a la lletra H), o bé, els números (aneu a la lletra N), que poden suposar certa complexitat, són explicats a bastament i amb claredat. Sabeu quan s'ha d'escriure *què, per què, per a què? Pensar amb o pensar en?* Oi que dubtem? No cal ser expert en res, només cal tenir ganes de parlar i escriure bé la llengua.

A grans trets, l'origen de la llengua catalana se situa cap allà els segles VII-VIII (oral, evolucionada i diferenciada de la llatina) i el segle XII (escrita; tenint en compte que ja al segle IX es redacten documents quotidians, per exemple, testaments). El document més antic és el de la consagració de la Seu d'Urgell el 839 on apareixen topònims amb fonètica catalana. Va ser amb la vinguda dels romans a la costa mediterrània (Empúries, 218 aC) que el llatí parlat es va barrejar amb les llengües dels nadius (iber, celta, fenici, grec...) i s'establien així particularitats lingüísti-

ques territorials. Amb la fragmentació del llatí vulgar per la caiguda de l'imperi romà (segle V dC) es va donar pas al que coneixem com a llengües romàniques (de la Romània): el galaicoportuguès, el castellà, l'occità, el francès, el sard...). Essent difícil precisar quan el català esdevé una llengua diferenciada de la llatina. Els primers documents escrits són de tipus religiós i jurídic; alguns exemples: del segle XI (*Greuges de Greuges de Guitard Isarn, senyor de Caboet, Jurament de Radulf Oriol a Ramon IV de Pallars Jussà*), segle XII (*Greuges dels homes de Sant Pere de Graudescales i els Greuges dels Homes d'Hostafrancs de Sió*), segle XIII (*Homilies d'Organyà*, amb influència occitana: en el Concili de Tours l'Església demana traduir les homilies *in rusticam Romanam lingua* a fi que el poble entengués el que es deia). La contribució més important a la creació de la llengua literària fou l'obra del mallorquí Ramon Llull (1232-ca. 1316). I és al XV, amb la poesia d'Ausiàs March lliure d'occitanismes, que s'assoleix la

**Rosa M. Boixareu
 Vilaplana**
 Síndica de Greuges
 de la URL

normalització lingüística. No és la intenció, ni el lloc, de fer un recorregut pels orígens de la llengua. Però sí que és el lloc de recordar que podem, hem, de parlar i escriure millor de com ho fem. D'aquí ve el comentari sobre una gramàtica que ens hi pot ajudar.